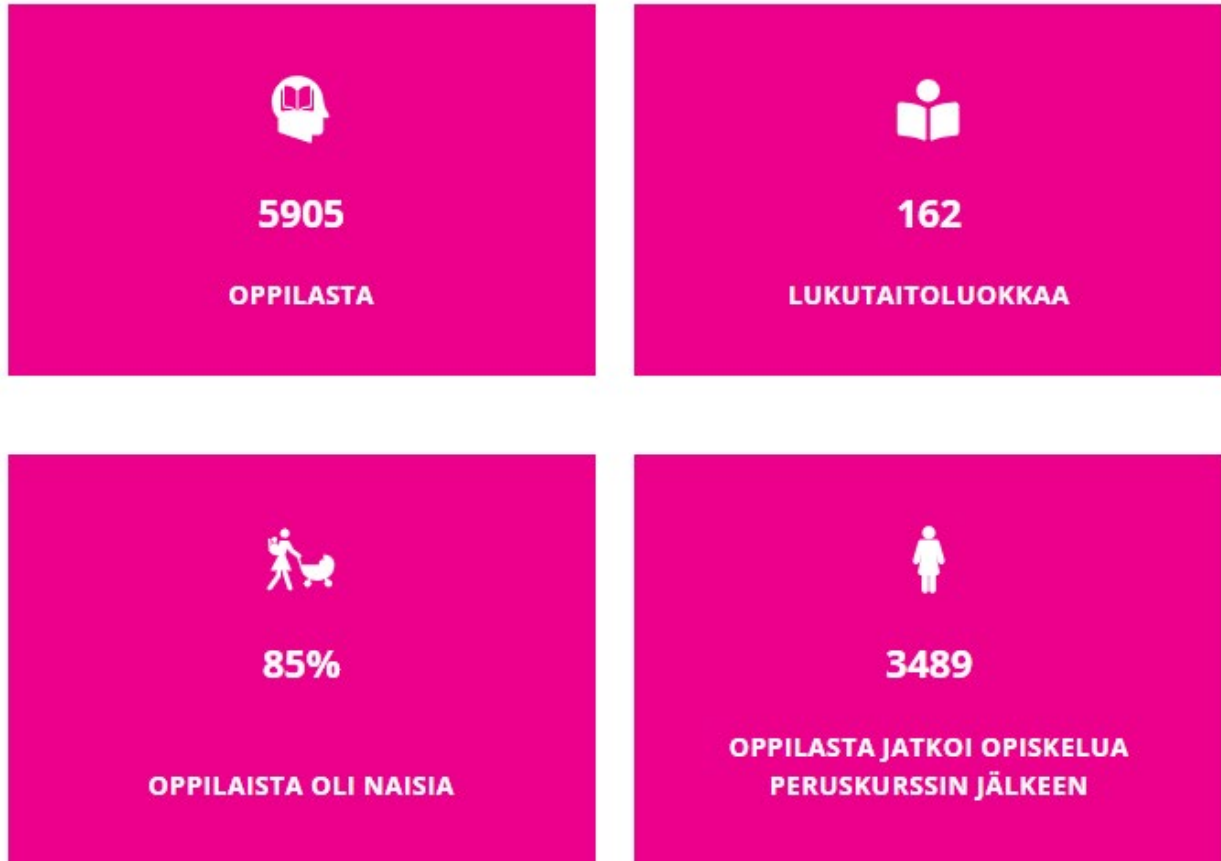

Lukutaitoa naisille Afrikassa

RAPORTTI VUODESTA 2025

YLEISTÄ LUKUTAITOA NAISILLE AFRIKASSA -HANKKEESTA

Suomen Pipliaseura aloitti vuonna 2017 mittavan lukutaito-ohjelman Afrikassa. Työtä koordinoivat paikalliset pipliaseurat yhteistyökumppaneinaan kirkot ja paikallishallinto. Pipliaseurojen kansainvälinen kattojärjestö Yhtyneet Raamattuseurat on strategisesti sitoutunut ohjelmaan.

Suunnitelma pohjautuu pipliaseurojen vuonna 2017 aloittamaan lukutaito-opetuksen pilottihankkeeseen Malawissa. Kunkin kielen ominaispiirteet ja kansan kulttuuri huomioidaan ohjelmassa. Taustakartoitus sekä ohjelmasta karttunut tieto ja kokemukset auttavat uusien kielten projektien suunnittelussa. Myös yhteisten koulutusten, vertaisoppimisen ja

PIPLiA.voimasanoja

kokemusten vaihdon avulla on pystytty hyödyntämään kokemuksia eri maiden ja kieliryhmien välillä, ja näin hankkeet eri kieliryhmien parissa nivoutuvat yhdeksi ohjelmaksi.

Tavoite: Ohjelman ensisijainen tavoite on vähentää lukutaidottomuutta Angolassa, Etiopiassa, Keniassa, Malawissa, Namibiassa ja Tansaniassa tarjoamalla lukutaito-opetusta naisille, jotka puhuvat paikallisia kieliä. Tavoitteena on, että 20 000 naista oppii lukemaan ohjelman lukutaitokursseilla. Myös miehet voivat halutessaan osallistua lukutaito-opetukseen.

Lukutaitoluokat aloitetaan alkeista ja edetään harjoittelemalla lukemista osallistujien elinympäristölle tutuista asioista. Lukutaitomateriaaleja tehdään eri aiheista, jolloin on mahdollisuus oppia uusia asioita lukutaidon avulla ja samalla harjaannuttaa lukutaitoa. Lisälukumateriaalit huomioivat myös tasa-arvokysymyksiä.

Lukutaito-ohjaajia koulutetaan kaksi kutakin luokkaa kohden. Lukutaito-ohjaajat ovat paikallisia ja puhuvat vähemmistökieltä äidinkielenään.

Kunkin maan Pipliaseurassa on täysiaikainen kansallinen lukutaitokoordinaattori, joka hallinnoi projektia. Seurojen henkilökuntaa koulutetaan niin, että he pystyvät toteuttamaan laajoja vähemmistökielille suunnattuja lukutaito-ohjelmia.

Suomen Pipliaseuran lukutaitoasiantuntija seuraa projektien etenemistä etäyhteyksien kautta sekä tekemällä monitorointimatkoja ja osallistuen tärkeisiin koulutuksiin ja työpajoihin paikan päällä.

Hankkeen tulokset: Vuonna 2025 lukutaitoluokkia toteutettiin viidessä maassa kuuden eri kieliryhmän parissa: Keniassa turkanan kielellä, Malawissa lomwen ja jaon kielillä, Angolassa ja Namibiassa dhimban kielellä sekä Tansaniassa kagulun kielellä. Etiopiassa xamtangankieliset Lukutaitoa naisille Afrikassa lukutaitoluokat ovat vuodesta 2023 lähtien jatkuneet Norjan pipliaseuran tuella. Kaikkiin muihin tässä raportissa mainittuihin projekteihin rahoitus tulee Suomen Pipliaseuran kautta.

Vuosina 2025 paikallisten pipliaseurojen järjestämissä 165 lukutaitoluokassa opiskeli yhteensä 5905 oppilasta, joista 85 prosenttia oli naisia. 328:sta lukutaito-ohjaajista 67 prosenttia oli naisia. 7-8 kuukauden peruslukutaitokurssin päätyttyä 3489 oppilasta jatkoi lukemisen sujuvuuden harjoittamista vapaaehtoisten opettajien pitämässä jatkoryhmissä.

Lukutaitoa naisille Afrikassa 2025 aloittaneet							
MAAT	Oppilaat	Naiset	Miehet	Luokat	Opettajat	Naiset	miehet
Etiopia	743	496	247	20	44	19	25
Kenia	1262	918	344	40	80	32	48
Malawi	2965	2899	66	70	140	119	21
Tansania	595	421	125	15	30	28	2
Namibia	240	187	53	12	24	13	11
Angola	100	85	15	5	10	8	2
YHTEENSÄ	5905	2107	850	162	188	219	88
Prosentit		67 %	33 %			43 %	57 %

Lukutaitoa naisille Afrikassa ohjelman tuloksia 2025 *)		
SUORITTANUT KURSSIN	4089	79 % aloittaneista läpäisi kurssin
Naiset	3731	82 % naisista läpäisi kurssin
Miehet	350	56 % miehistä läpäisi kurssin
JATKORYHMÄT	3489	68 % aloittaneista jatkoi jatkoryhmissä
Naiset	3201	71 % aloittaneista naisista jatkoi jatkoryhmissä
Miehet	288	46 % aloittaneista miehistä jatkoi jatkoryhmissä

*) Etiopia ei ole mukana tässä tilastossa koska tietoa ei ollut saatavissa

*) Jatkoryhmät aloittivat Namibiassa, Angolassa ja Tansaniassa vasta vuonna 2026 eivätkä vielä näy tässä tilastossa.

Lukutaitokoordinaattoreiden verkosto

Afrikan Pipliaseurojen lukutaitokoordinaattoreiden välinen tukiverkosto, African Community of Practice on Literacy, järjesti vuoden aikana kolme webinaaria.

Maaliskuun 12. päivänä pidetyssä webinaarissa käsiteltiin aihetta ”Mitä sinun on tiedettävä ennen lukutaitoprojektin suunnittelua?”. Alustuksen piti Malawin Pipliaseuran lukutaitokoordinaattori Patrick Gondwe.

Kesäkuun 25. päivän webinaarissa perehdyttiin lukutaidon eri tasoihin lukutaidon jatkumossa. Alustajina toimivat Kimmo Kosonen ja Ari Vitikainen Suomen Pipliaseurasta sekä lukutaitokoordinaattorit Patrick Gondwe Malawista ja Joseph Irungu Keniasta.

Lokakuun 25. päivänä järjestetty webinaari keskittyi ”Opi lukemaan Raamattua” -lukutaitomateriaalihankkeen esittelyyn. Alustajana toimi Suomen Pipliaseuran käännöskonsultti Chris-Pekka Wilde.

Webinaareihin osallistui edustajia Burkina Fasosta, Eritreasta, Etelä-Sudanista, Ghanasta, Keniasta, Malawista, Nigeriasta, Ruandasta, Sierra Leonesta, Suomesta, Tansaniasta ja Ugandasta sekä Yhdistyneistä Raamattuseuroista (UBS-GMT).

MAAKOHTAISET TULOKSET VUONNA 2024

ETIOPIA

Xamtanga -projekti:

Norjan Pipliaseura otti vastuulleen Xamtanga-projektin taloudellisen tukemisen ja seurannan vuonna 2023. Projekti yhdistettiin Haddiya-siirtymälukutaitoprojektin kanssa, ja ohjelmalle saatiin Norjan Dignin rahoitus.

Xamtanga-projektia ei enää varsinaisesti monitoroida LWA-ohjelman puitteissa, mutta lukutaitotyö jatkuu paikallisesti. Vuonna 2025 Xamtanga-lukutaitoluokissa opiskeli 743 aikuisoppilasta, joista 496 oli naisia (67 %).

KENIA

Turkana -projekti:

Vuonna 2025 Turkana-hanketta laajennettiin siten että mukaan otettiin 20 uutta kylää aiempien 20 lisäksi, ja toiminta käsitti 40 lukutaitoluokkaa kuudessa eri piirikunnassa (80 opettajaa, 2 monitoria ja 1 koordinaattori).

Peruslukutaito-opinnot käynnistyivät toukokuussa ja niihin osallistui 1 262 aikuista, joista noin 72 % oli naisia.

Uusille opettajille järjestettiin viiden päivän koulutus ja pitkään toimineille opettajille trauma-koulutus, lukutaitotyöhön integroitiin Faith Comes by Hearing -ohjelma (33 Torch-ääniraamattua annettiin luokkiin), ja kansainvälistä lukutaitopäivää vietettiin Lokicharissa digilukutaidon teemalla (noin 60 % oppijoista osaa nyt käyttää puhelinta viestien lukemiseen ja M-Pesa-maksuihin). Uudeksi rahoittajaksi tuli Cornerstone Trust, jonka tuella käynnistettiin 10 uutta luokkaa ja tehtiin kohdennettuja seurantavierailuja; uusilla alueilla aloitettiin myös yhteistyö Compassion Internationalin kanssa joka tukee haavoittuvassa asemassa olevia lapsia syrjäytyneissä yhteisöissä.

Marras-joulukuun oppimisarvioinnissa 748 oppijaa (59 %) saavutti perustason lukutaidon. Peruskurssin päätöstilaisuus pidettiin 11.12.2025; Peruskurssin jälkeen 600 oppijaa jatkoi lukutaidon vahvistamista 30 jatkoryhmässä.

MALAWI

Jao ja lomwe -projektit:

Vuonna 2025 lukutaitotyötä jatkettiin jao- ja lomwe- kielialueilla Etelä-Malawissa Mangochin ja Phalomben piirikunnissa. Projektin painopiste oli lukutaidon vahvistamisessa, laskutaidon kehittämisessä sekä jatko- ja siirtymälukutaitovaiheiden toteuttamisessa.

Lukutaitoluokkia toimi vuoden aikana yhteensä 70 jao- ja lomwe-luokkaa. Jao-luokkiin osallistui 2 134 oppijaa (2 082 naista ja 52 miestä) 0-tasolta aloittaneet oppijat testattiin kurssin päätyttyä ja heistä 96% läpäisi lukutaitotestin. Hyväksytysti kurssin suoritti 1 920 oppijaa. Lomwe-luokissa oli 831 oppijaa (817 naista ja 14 miestä), ja heistä 764 suoritti kurssin hyväksytysti (92 %).

Peruslukutaitokurssien jälkeen oppijat siirtyivät lukutaidon sujuvuutta vahvistaviin *Improving Literacy* -ryhmiin. Näihin osallistui jao-projektissa 1 801 oppijaa (1 771 naista ja 30 miestä) ja lomwe-projektissa 722 oppijaa (709 naista ja 13 miestä). Ryhmissä keskityttiin lukemisen ja kirjoittamisen

vahvistamiseen, omien tekstien tuottamiseen sekä aiemmin opitun laskutaidon kertaamiseen.

Vuonna 2025 toteutettiin **lomwe-chichewa siirtymälukutaidon pilottiluokat**. Kymmenessä pilottiryhmässä opiskeli yhteensä 373 oppijaa (326 naista ja 47 miestä). Arviointeihin osallistui 223 oppijaa, joista 195 suoritti kurssin hyväksytysti. Tämä vastaa 87 prosentin läpäisyastetta. Siirtymälukutaito tukee chichewaa lukevien oppijoiden siirtymistä lomwen lukemiseen ja kirjoittamiseen.

Laskutaidon kehittäminen oli keskeinen osa vuoden 2025 toimintaa. Jao- ja lomwe-kielten laskutaidon oppikirjat ja opettajan oppaat käytiin läpi ja uudistettiin elokuussa 2025. Materiaaleihin lisättiin uusia jakolaskua käsitteleviä oppitunteja, ja opettajat sekä oppijat kokivat laskentosisällöt motivoiviksi ja käytännöllisiksi.

Siirtymälukutaitoon ja lukutaito kokonaisuuteen liittyen toteutettiin sisäinen arviointi ja materiaaleja korjailtiin tarpeiden mukaan. Työstä vastasi SIL Global konsultti Elisabeth Gerger.

Opettajien osaamista vahvistettiin arviointi- ja kertausseminaareissa. Lomwe-opettajien arviointiseminaari pidettiin marraskuussa Phalombessa, ja jao-opettajien vastaava seminaari joulukuussa Namwerassa. Seminaareissa keskityttiin opetuksen laatuun, arviointikäytäntöihin sekä jatkolukutaitoryhmien ohjaamiseen. Opettajat raportoivat keskeyttämisten olleen vähäisiä ja oppijoiden sitoutumisen vahvaa.

Projektin kansainvälinen lukutaitoasiantuntija Ari Vitikainen vieraili Malawissa marraskuussa 2025. Vierailun aikana kartoitettiin mahdollisuuksia laajentaa Lukutaitoa naisille Afrikassa -ohjelmaa Nsanjeseen sena-kieliselle alueelle. Vierailu vahvisti alueen suuren lukutaitotarpeen ja loi pohjaa uudelle rahoitushakemukselle.

LWA-hanke jatkoi vahvaa yhteistyötä paikallisten kumppanijärjestöjen kanssa, jotka tukevat lukutaitokurssien suorittaneita erityisesti elinkeinotoiminnan, talousosaamisen ja sukupuolten tasa-arvon vahvistamisen alueilla. Vuoden 2025 toiminta osoitti, että äidinkieleen pohjautuva lukutaito-opetus vahvistaa naisten osallisuutta, itseluottamusta ja mahdollisuuksia toimia aktiivisesti omissa yhteisöissään.

NAMIBIA ja ANGOLA

Dhimba -projekti:

Dhimbankielinen lukutaitotyö laajeni vuonna 2025 sekä Namibiasta Angolaan. Toimintaa vahvistettiin erityisesti Angolan puolella, jossa olosuhteet ovat haasteelliset mutta äidinkieliselle lukutaito-opetukselle on erityisen suuri tarve.

Opettajien kouluttajakoulutus järjestettiin 15.–17.5.2025, varsinainen opettajakoulutus 19.–30.5.2025 ja täydennyskoulutus 26.–27.9.2025. Koulutuksissa painotettiin opetustaitoja, projektinhallintaa sekä lisälukutaitomateriaalien tehokasta hyödyntämistä.

Kaikki dhimba-oppilaat aloittivat opintonsa nollassa eli heillä ei ollut aiempaa lukutaito-osaamista. Lukutaitoluokat käynnistyivät 16.6.2025 ja päättyivät 15.12.2025. Valmistujaisia vietetään 30.1.2026.

Namibiassa järjestettiin 12 dhimbankielistä lukutaitoluokkaa, joissa opiskeli 240 oppilasta, joista 187 oli naisia. Opettajia oli 24, joista 13 naisia.

Angolassa järjestettiin 5 lukutaitoluokkaa, joissa opiskeli 100 oppilasta, joista 85 oli naisia. Opettajia oli 10, joista 8 naisia.

Namibiassa 233 oppilasta osallistui loppukokeeseen ja 202 oppilasta suoritti kurssin hyväksytysti. Angolassa 89 oppilasta osallistui loppukokeeseen ja 81 oppilasta suoritti kurssin hyväksytysti.

Kurssin jälkeen osa oppilaista jatkoi lukutaidon vahvistamista jatkoryhmissä vapaaehtoisten opettajien johdolla.

Dhimba-lukutaitoprojektin toteutuksessa oli ilmennyt joitakin haasteita. Opettajien vaihtuvuus oli edellyttänyt uusien ohjaajien rekrytointia ja koulutusta. Kuivuus ja dhimban yhteisöjen liikkuva elämäntapa olivat vaikuttaneet osallistujien säännölliseen läsnäoloon. Lisäksi heikot verkkoyhteydet ja raportointiin liittyvät viiveet olivat ajoittain hidastaneet koordinoitua ja tiedonhallintaa.

TANSANIA

Kagulu -projekti (Chikagulu):

Kagulu-lukutaitutyö toteutettiin vuonna 2025 yhteensä 15 luokassa. Opetukseen osallistui 595 oppijaa. Yli 15-vuotiaita oli 545 (420 naista ja 125 miestä). Alle 15-vuotiaita oli 50 (30 tyttöä ja 20 poikaa). Yksi naisoppija ilmoitettiin erityistarpeiseksi.

Luokkia opetti 30 opettajaa, joista 28 oli naisia ja 2 miehiä. Opettajakoulutus uusille opetajille järjestettiin 11.–17.5.2025 ja täydennyskoulutus aiemmin aloittaneille opettajille 18.–24.5.2025.

Lukutaitoluokat alkoivat 6.2.2025 ja päättyivät 31.12.2025. Valmistujaispäivä oli 22.12.2025.

Yhteensä 374 oppijaa aloitti opintonsa nollassa (292 naista ja 82 miestä). Keskeyttäneitä oli 185 (115 naista ja 70 miestä). Testiin osallistui 410 oppijaa. Kurssin suoritti hyväksytysti 374 oppijaa, joista 321 oli naisia ja 45 miehiä. 36 oppijaa ei vielä saavuttanut riittävää lukutaitoa.

Vuoden aikana toimi 15 jatkolukutaitoryhmää, joissa oli mukana 366 oppijaa (321 naista ja 45 miestä) vahvistamassa lukutaidon sujuvuutta.

Vuonna 2025 Kagulu-projekti kohtasi haasteita erityisesti uusilla toiminta-alueilla, joissa tietoisuus aikuisten lukutaitokoulutuksen merkityksestä omalla kielellä on vielä rajallista. Tämä on lisännyt keskeyttämisä ja vaikuttanut osallistumisen säännöllisyyteen. Joissakin tapauksissa kursseille on osallistuttu odottaen välittömiä aineellisia etuja, eikä ensisijaisesti lukutaidon oppimista. Tietoisuuden odotetaan kuitenkin vahvistuvan, kun ymmärrys lukutaitoluokkien pitkäaikaisista hyödyistä kasvaa.

Tansanian Pipliaseura on ilmaissut tarpeen ja vahvan halunsa laajentaa lukutaitoprojektia myös uuden kieliryhmän pariin. Laajentaminen edellyttää lisäresursseja ja kasvattaa kustannuksia, mikä tarkoittaa entistä suurempaa investointia Tansanian lukutaitotyöhön niin Suomen kuin mahdollisten muiden rahoittajatahojen osalta.